

## Hur väst stödde massakern på en miljon människor

av *Clinton Fernándes*

1965 hade PKI tre miljoner medlemmar och ansågs vara det största kommunistpartiet i världen utanför Sovjetunionen och Kina. Dessutom hade cirka 15 miljoner människor indirekta förbindelser med partiet genom medlemskap i bondeorganisationer, fackföreningar och andra sociala rörelser som leddes av PKI-medlemmar.

Enligt en uppskattning från USA:s underrättelsetjänst 1 september 1965 var partiet ”den absolut bäst organiserade och mest dynamiska grupperingen i Indonesien”. Men några månader efter den Suharto-organiserade militärkuppen i oktober 1965 skulle PKI vara krossat i en totalt omstörtande kampanj av politisk terror och massmord som genomfördes av de indonesiska väpnade styrkorna (ABRI) och islamiska högerorganisationer.

**I en studie** från 1968 skriver CIA att ”med tanke på antalet dödade bör massakrerna mot PKI i Indonesien betraktas som ett av de värsta massmorden under 1900-talet, tillsammans med de sovjetiska utrensningarna på 30-talet, de nazistiska massmorden under andra världskriget och det maoistiska blodbadet i början av 50-talet”. Minst en miljon indonesier slaktades i dessa massakrer.

I dag försöker givetvis västerländska politiker snygga upp de indonesiska militärernas rykte för att kunna bekämpa Jemaah Islamiyah. I denna artikel ska vi därför titta närmare på det västerländska stödet till denna terrorkampanj mot PKI, som innebar ett hårt slag mot det politiska livet i Indonesien och bäddade för islamisk terrorism i regionen. Av utrymmesskäl börjar historien när massakrerna redan har satt igång.

**Så snart mördandet** hade startat var västs politiker och diplomater ivriga att stödja ABRI. Det problem de stod inför var att president Sukarnos tidigare antiimperialistiska retorik hade mött starkt gensvar hos den indonesiska allmänheten. Ett öppet stöd till den indonesiska armén skulle därför bara avslöja den som västs redskap.

Sukarnos stabila rykte var ett besvärligt hinder. Här krävdes handlag. USA-ambassadören Marshall Green insåg att ekonomisk hjälp inte borde erbjudas eftersom ekonomiska svårigheter skadade den civila administrationen, inte armén. Hans militära kontakter berättade att det fanns stort behov av mat och kläder i Indonesien, men det var viktigare att låta Sukarno och hans utrikesminister Subandrio ”sjuda i sin egen sås”.

Informationskampanjen till stöd för mördandet drogs upp enligt liknande principer. ABRI krävde i hemlighet att utländska media inte skulle ge armén ”alltför mycket beröm” eller kritisera Sukarno. I stället borde de lägga tonvikten på PKI:s ”avskyvärda brott” och partiets roll i det uppror från vänsterofficerare inom ABRI som föregick den Suhartoleda kuppen.

Även om Sukarno inte kunde angripas direkt erbjöd sig en indonesisk general att förse västerländska pressbyråer med bakgrundsmaterial om utrikesminister Subanrio, som ansåg mera sårbar.

Australiens ambassadör Keith Shann fick veta av sina överordnade att Radio Australia aldrig borde antyda att ABRI var västvänligt eller högerinriktat. Kampanjen mot PKI borde istället tillskrivas andra organisationer, till exempel muslimska och nationalistiska ungdomsgrupper.

Radio Australia hade en viktig roll att spela eftersom den nådde ut i Indonesien och hade en stor lyssnarskara. Bland lyssnarna fanns både eliten och studenterna, som gillade den eftersom den spelade rockmusik som officiellt var förbjuden i landet. Kanalen fick därför veta

att den måste ”se upp så att den inte spred information till det indonesiska folket som de armékontrollerade inhemska media inte släppte ut”.

Australiens ambassadör ägnade sig åt att se till att kanalen gav ”rejäl täckning” åt ”rapporter om PKI:s inblandning och kommunistiska kinesers medbrottslighet” medan den skulle tona ner eller inte sända ”rapporter om splittring särskilt inom armén och i allmänhet inom de väpnade styrkorna”.

En annan högre tjänsteman rekommenderade att Radio Australia ”inte skulle göra något som kunde vara till hjälp för PKI”. I stället skulle kanalen ”lägga tonvikt vid rapporter som diskrediterade PKI och visade att det var inblandat i en förlorad sak”.

**USA, Storbritannien** och Australien hade ett nära samarbete i denna propagandasatsning. Marshall Green uppmanade Washington att ”sprida historien om PKI:s skuld, förräderi och brutalitet”, och tillade att detta kanske var ”den viktigaste omedelbara hjälpen vi kan ge armén om vi kan hitta ett sätt att göra det utan att det märks att det kommer enbart eller nästan enbart från USA”.

Brittiska utrikesministeriet ville gärna ”uppmuntra antikommunistiska indoneser till mera kraftfull handling i hopp om att krossa kommunismen i Indonesien helt och hållet”. Storbritannien underströk ”PKI:s brutalitet i att mörda generaler och deras familjer, kinesisk inblandning, särskilt med vapenleveranser, och att PKI ställer till oro i Indonesien i egenskap av agenter för utländska kommunister”.

Den brittiske ambassadören sir Andrew Gilchrist skrev: ”Jag har aldrig dolt min uppfattning att lite skjutande i Indonesien är nödvändigt som förberedelse för verkliga förändringar.”

Under denna period fortsatte västs radiostationer att återanvända material från Radio Jakarta och arméns press och sända ut det igen till Indonesien. Från USA-ambassaden upprättades en länk via USA:s militärattaché i Jakarta som regelbundet träffade en medhjälpare till Suhartos allierade general Haris Nasution.

USA-ambassaden upprättade också listor på PKI-ledare och tusentals andra ledande medlemmar och överlämnade listorna till den indonesiska militären. Trots att listorna helt och hållet byggde på tidigare rapporter i PKI-pressen, visade de sig ovärderliga för militären som tycktes ”sakna ens den mest elementära öppna information om PKI-ledningen vid den här tiden”, enligt en rapport som Green skickade till Washington i augusti 1966.

**General Sukendro**, med hög ställning inom arméns underrättelsetjänst, tog i hemlighet kontakt med USA-ambassaden i början av oktober 1965, och bad om hjälp med arméns operationer mot PKI. Hjälpen inkluderade ”handeldvapen för att beväpna muslimsk och nationalistisk ungdom i centrala Java för att använda mot PKI”.

Green gav klartecken för att 50 miljoner rupier skulle överlämnas till Kap-Gestapu-rörelsen, som ledde kampanjen mot PKI. Han meddelade utrikesdepartementet att det ”inte fanns någon tvekan om att Kap-Gestapus aktiviteter var helt godkända och koordinerade av armén. Vi har tillräckligt med underrättelserapporter som stöd för detta”.

USA försåg över huvud taget ABRI med pengar, medicin, kommunikationsutrustning, vapen och information. Utdelningen på denna investering var man nöjd med.

21 februari 1966 försökte Sukarno möblera om i regeringen och sparka general Nasution som försvarsminister. Detta försök att hävda sin auktoritet misslyckades han med, då befolkningen var lamslagen i skräck för mordandet. I stället förekom stora demonstrationer uppbackade av armén, och 11 mars genom soldater en styrkedemonstration utanför presidentpalatset.

Sukarno undertecknade en handling som överförde den verkställande makten till general Suharto. Han stannade som president till 1967 och fortsatte att försvara PKI och fördöma massakrerna och den antikinesiska rasism som åtföljde dem. Men eftersom han inte nådde ut i media fick hans tal ingen verkan.

Efter massakrerna lades Indonesiens främsta kulturella och intellektuella organisationer ner – Folkens kulturinstitut, Nationella kulturinstitutet, forskarföreningen – och många av medlemmarna greps och fängslades.

**Mer än en och en halv miljon** indoneser passerade genom ett system av fängelser och läger. PKI förintades fysiskt, och de folkliga organisationer som var knutna till partiet krossades. Hela det indonesiska samhället avpolitiserades med våld. I by efter by införde lokala byråkrater med arméns stöd ett system för tillstånd och regler. Medborgare avkrävdes ett ”intyg på god vandel” som intygade att de och deras släkt inte hade haft något att göra med vänstern före 1965. Hela samhället inriktades på att avvärja alla hot mot elitens intressen.

Kontrollen över universitet, press och kulturella institutioner överlämnades till konservativa skribenter och intellektuella som samarbetade med Suharto ”Nyordnings”-regim och inte motsatte sig att deras vänsterinriktade kulturella rivaler fängslades. Debatter om privata ämnen, religion och konsumentfrågor uppmuntrades, medan opolitiska diskussioner inte ansågs höra till god ton. Det konservativa etablissemanget monopoliserade också Indonesiens kulturförbindelser med utlandet.

Suharto kom att styra i ytterligare 30 år, då en folklig resning och en krisdrabbad ekonomi tvingade honom att avgå 21 maj 1998.

Artikeln ursprungligen publicerad i *Green Left Weekly* 12 oktober 2005.

Översättning *Gunvor Karlström*